

Datum

2023-04-19

Vår referens

Daniel Pamp

Utredningssekreterare

Daniel.Pamp@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss angående Remiss från Utbildningsdepartementet - Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid (SOU 2022:61) GRF-2023-5482

Sammanfattning

Grundskolenämnden har fått möjlighet att yttra sig om remissen ”Allmänt fritidshem och fler barns tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid, SOU 2022:61”. Utredningens uppdrag har varit att analysera och ta ställning till om rätten att delta i utbildning i fritidshem bör utökas till att omfatta fler elever. Det övergripande syftet med utredningens förslag ska enligt direktivet vara att ge fler elever möjlighet att stimuleras i sin utveckling och sitt lärande och bidra till en meningsfull fritid.

Grundskoleförvaltningen ställer sig i grunden positiv till förslagen, men de organisatoriska förutsättningarna i form av personal- och lokalförsörjning gör det mycket svårt att genomföra rent praktiskt.

Förslag till beslut

Grundskolenämnden föreslås besluta

1. Grundskolenämnden godkänner grundskoleförvaltningens förslag till yttrande och skickar det till kommunstyrelsen.
2. Grundskolenämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse GRNAU 230414 Remiss angående Remiss från Utbildningsdepartementet - Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid (SOU 2022:61)
- Förslag till yttrande Remiss angående Remiss från Utbildningsdepartementet - Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid (SOU 2022:61)
- Betänkande av Utredningen om utökad rätt till fritidshem (SOU 2022:61)

Beslutsplanering

Grundskolenämndens arbetsutskott 2023-04-14

Grundskolenämnden 2023-04-26

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Grundskolenämnden har fått möjlighet att yttra sig om remissen ”Allmänt fritidshem och fler barns tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid, SOU 2022:61”. Nedan följer en summering av utredningen som ligger till grund för remissen.

Utredningens uppdrag har varit att analysera och ta ställning till om rätten att delta i utbildning i fritidshem bör utökas till att omfatta fler elever. Det övergripande syftet med utredningens förslag ska enligt direktivet vara att ge fler elever möjlighet att stimuleras i sin utveckling och sitt lärande och bidra till en meningsfull fritid. Utredningen har enligt direktivet bland annat haft i uppdrag att:

- analysera och ta ställning till om rätten att delta i utbildningen i fritidshem bör utökas till att omfatta fler elever,
- analysera och ta ställning till om, och i så fall hur, en utökad rätt att delta i utbildningen i fritidshem i första hand bör inriktas mot elever i områden med socioekonomiska utmaningar,
- kartlägga hur kompetensförsörjningen i fritidshem påverkas av ett ökat deltagande och analysera hur kompetensförsörjningen kan säkerställas,
- föreslå åtgärder för att öka deltagandet i fritidshemmets utbildning, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Sammanfattning av remissens innehåll**Fritidshem viktiga för barn, familjer och samhälle**

Utredningen konstaterar, liksom den förra fritidshemsutredningen (SOU 2020:34) att fritidshemmet har ett viktigt uppdrag. Fritidshemmet ska komplettera skolan och har i likhet med denna ett kompensatoriskt uppdrag. Fritidshemmet har fått ett stärkt pedagogiskt uppdrag och har därmed fått tydligare pedagogisk betydelse för elevens utveckling och lärande. Samtidigt är rätten till utbildning i fritidshem fortfarande, genom nuvarande lagstiftning, villkorad av föräldrars sysselsättning. Det är framför allt barn vars föräldrar arbetar eller studerar som i dag går i fritidshemmet. Det innebär att de barn som kanske mest skulle gynnas av fritidshemmets utbildning deltar i långt mindre utsträckning. En del kommuner erbjuder någon form av utökad rätt till fritidshem, men det är långt ifrån alla kommuner som gör det. Den nuvarande regleringen innebär att barn med exempelvis arbetslösa eller långtidssjukskrivna föräldrar, och barn som i övrigt växer upp i familjer med sämre socioekonomiska förutsättningar kan hamna utanför den undervisning och sociala sfär som fritidshemmet erbjuder, under hela eller stora delar av sin skolgång. Liksom de barn som på grund av geografiska avstånd inte kan delta i fritidshemmets utbildning, till exempel genom att vara beroende av skolskjuts vid skoldagens slut. (SOU 2022:61 Sammanfattning s. 15)

Utgångspunkten i utredningen har varit barnens bästa. De förslag som läggs fram i betänkandet

syftar till att fler barn ska ges rätt att delta i fritidshemmets utbildning och få tillgång till en meningsfull fritid, utveckling och lärande. Förslagen syftar också till att skapa mer jämlika villkor för barn och elever i Sverige genom att ge fler barn tillgång till utbildningen i fritidshem. Det blir bland annat ett led i att minska klyftor mellan barn på grund av deras olika förutsättningar i levnadsvillkor. Fritidshemmet kan därmed i högre utsträckning vara en viktig resurs för barn som växer upp med sämre socioekonomiska förutsättningar, såväl som för alla barn.

Allmänt fritidshem och stärkt rätt till fritidshem införs

Utredningen föreslår att en utökad rätt till fritidshem ska utformas som ett avgiftsfritt allmänt fritidshem för alla 6–9-åringar. Dessutom ska 6–12-åringar kunna erbjudas fritidshem eller öppen fritidsverksamhet eller mer tid i dessa två verksamheter mot bakgrund av barnets levnadsvillkor.

Avgiftsfritt allmänt fritidshem för elever i förskoleklass och årskurs 1–3

Utredningen föreslår att alla elever i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskolan samt särskilda utbildningsformer i vilka skolplikt kan fullgöras ska till och med vårterminen det år eleven fyller 10 år erbjudas allmänt fritidshem utan avgift. Utgångspunkten i betänkandet har varit barnets bästa. Den nya regleringen innebär att alla barn får tillgång till fritidshemmets utbildning. Därmed tillgängliggörs fritidshemmet även för barn till vårdnadshavare som till exempel är arbetslösa, föräldralediga, långtidssjukskrivna, deltar i arbetsmarknadsåtgärder, uppbär försörjningsstöd eller är pensionärer.

Utredningens förslag innebär att elever ska erbjudas utbildning i fritidshem under minst 490 timmar om året till och med vårterminen det år eleven fyller 9 år. Från och med höstterminen det år de fyller 9 år till och med vårterminen det år de fyller 10 år ska fritidshem erbjudas under minst 295 timmar om året. Båda tidsomfattningarna inkluderar 100 timmar, som i huvudsak bör förläggas under loven. (Sammanfattning SOU 2022:61 s.16)

Utbildningen kan därmed även ges under lov till barn som kan ha särskild nytta av fritidshemmet, som till exempel växer upp i otrygga familjesituationer eller miljöer där de kan riskera än större utsatthet under lov. Möjligheter till en meningsfull fritid och rekreation kan också ha särskilt stor betydelse för barn i familjer där kostnader för fritidsaktiviteter utgör ett hinder för att medverka.

Allmänt fritidshem för barn i åldern 6–9 föreslås bli avgiftsfritt och avgift får bara avse den del av utbildningen som, beroende på ålder, överstiger 490 eller 295 timmar om året. Det finns inget hinder för kommuner och andra skolhuvudmän att utöka den avgiftsfria tiden till fler timmar. Avgiftsfriheten innebär att även barn som lever i miljöer med sämre förutsättningar och till exempel har vårdnadshavare som har låg förvärvsinkomst, får försörjningsstöd eller är långtidssjukskrivna får möjlighet att delta i fritidshemmets utbildning.

Verksamheten ska även i fortsättning vara obligatorisk för kommunen att anordna, men frivillig för eleven att delta i.

Levnadsvillkor som ytterligare grund för utökat behov av fritidshem

Som en ytterligare åtgärd för en stärkt rätt till fritidshem införs ännu en grund för erbjudande av fritidshem för elever som behöver stöd i sin utveckling i form av utbildning i fritidshem. Redan i dag ska fritidshem erbjudas elever om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver stöd i sin utveckling i form av fritidshem. Ett helt nytt rekvisit förs in i skollagen, *levnadsvillkor*, som gör att nämnda bestämmelse blir mer ändamålsenlig med hänsyn till de omständigheter som i dag råder. Levnadsvillkor kan förklaras som de omständigheter i miljön och de förutsättningar som ett barn växer upp och lever i och med. Levnadsvillkor kan fånga in de behov som ett barns sammanhang utgör, och också utgöra ett stöd för huvudmän och rektorer som ser behov av att ge en grupp elever rätt till fritidshem med anledning av de levnadsvillkor som råder i ett bostadsområde eller som påverkar en skola. (SOU 2022:61 Sammanfattning s. 17)

Erbjudandet bör ske som en följd av vårdnadshavares önskemål

Erbjudandet om utbildning i fritidshemmet är mot bakgrund av dagens regler styrt av vårdnadshavares eller elevens behov. När ett allmänt fritidshem för 6–9-åringar införs behöver dessa regler ändras eftersom det redan anses finnas ett behov av fritidshem för alla elever. Utredningen föreslår att reglerna om behov tas bort och att reglerna om erbjudande i stället regleras i hemkommunens ansvar för utbildning i fritidshem. Den ändrade bestämmelsen kommer ha en liknande konstruktion som för förskolan och innebär att hemkommunen ansvarar för att fritidshem erbjuds till alla elever vars vårdnadshavare önskar det. Hemkommunen får fullgöra sina skyldigheter genom att erbjuda eleven motsvarande utbildning i fritidshem med enskild huvudman. Hemkommunen ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever som går i en skola med enskild huvudman i de fall huvudmannen inte erbjuder sådan utbildning. Regleringen innebär därmed att hemkommunens skyldighet att avgöra behovet av fritidshem ersätts med vårdnadshavares önskemål om plats och kommunens erbjudande om plats.

Fler åtgärder för att öka deltagandet

Utredningens förslag i denna del handlar om att öka deltagandet bland de barn och elever som nu får rätt till det avgiftsfria allmänna fritidshemmet enligt förslagen ovan.

Utökad informationsskyldighet för kommunerna

Information till vårdnadshavare är en viktig del för att öka deltagandet i fritidshem. Utredningens förslag betyder att hemkommunen får en utökad informationsskyldighet. Denna innebär att hemkommunen behöver ta kontakt med vårdnadshavare till elever som ska erbjudas allmänt fritidshem och vars barn inte går i fritidshemmet och informera om fritidshemmets syfte och rätten till fritidshem. Den första kontakten ska tas inför höstterminen det år eleven fyller sex år. Kontakt ska sedan tas inför varje höst- och vårtermin om eleven inte går i fritidshemmet. Den sista kontakten ska tas inför vårterminen det år då barnet fyller 10 år. (Sammanfattning SOU 2022:61 s. 18)

Redan i dag har hemkommunen en allmän skyldighet att informera vårdnadshavare om utbildning bland annat i fritidshem. Den nya regleringen medför att kommuner utöver den redan befintliga regeln behöver informera om fritidshemmets syfte och arbeta för att förmedla

förståelse för verksamhetens pedagogiska uppdrag och dess betydelse för elevens meningsfulla fritid, rekreation samt utveckling och lärande.

Skolskjuts bör utredas i särskild ordning

Utredningen bedömer att det i särskild ordning bör utredas om skol-skjuts ska erbjudas även till och från fritidshemmet. I dagsläget skapar lagstiftningen om rätt till skolskjuts, problem för många barn och familjer genom att den kan hindra dem att ta del av fritidshemmets utbildning.

Förslag för ökad kunskap om fritidshem och öppen fritidsverksamhet för 10–12-åringar

Utredningen föreslår att Statens skolinspektion ska ges i uppdrag att genomföra två tematiska kvalitetsgranskningar, av fritidshem för 10–12-åringar och av öppen fritidsverksamhet som får erbjudas i stället för fritidshem för denna åldersgrupp.

10–12-åringar bör i relevanta delar ses som en del av ungdomspolitiken

Barn i åldersgruppen 10–12 år deltar inte i någon större omfattning vare sig i fritidshem eller öppen fritidsverksamhet. Kunskap på nationell nivå kring åldersgruppens behov av fritidsverksamhet utanför skoltid saknas. 10–12-åringar omfattas på grund av sin ålder inte av ungdomspolitiken. Utredningens bild är därför att det finns ett glapp mellan politikområden som den nationella nivån kan behöva hantera, eftersom insatser och åtgärder annars riskeras att sättas in sent. Utöver utredningens förslag som omfattar mellanstadieeleverna, det vill säga bestämmelsen om levnadsvillkor, så kan det vara så att åldersgruppen i högre utsträckning bör mötas upp av insatser inom olika sektorer, såväl utbildnings- som kultur- och fritidssektorn. Utredningen bedömer därför att ett steg i form av en komplettering till ungdomspolitiken, med fokus på 10–12-åringars levnadsvanor och fritid, är lämplig. (SOU 2022:61 Sammanfattning s.19)

Fritidshem för 10–12-åringar och öppen fritidsverksamhet bör utredas i särskild ordning

Få 10–12-åringar deltar i fritidshemmet eller öppen fritidsverksamhet. Kunskap om varför deltagandet är lågt saknas och det finns få uppgifter om elevernas preferenser och behov när det kommer till hur verksamheten bäst bör utformas. Utredningen ser därför behov av ökad kunskapsinhämtning. Till viss del kan denna möjliggöras genom att Skolinspektionen får i uppdrag att genomföra kvalitetsgranskningar. Men eftersom ett större kunskapsunderlag om gruppen saknas menar utredningen att frågan om fritidshem och öppen fritidsverksamhet för elever mellan 10–12 år bör utredas i särskild ordning.

Lokaler och god miljö

Utredningens förslag handlar om hur en god miljö ska kunna erbjudas alla elever. Utredningen har i sin analys av tillgången på ändamålsenliga lokaler tagit hänsyn till att fritidshemmets lokaler inte helt går att särskilja från den obligatoriska skolans lokaler. Därtill har flera av de förslag som ges med koppling till kompetensförsörjning också bäring på en god miljö.

Införandet av ändamålsenliga lokaler i skollagen

Utredningen föreslår att det i skollagen ska införas att lokalerna ska vara ändamålsenliga. Vidare bör det i skollagen införas ett bemyndigande om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får utfärda föreskrifter om lokalers ändamålsenlighet. Utredningen anser sig förhindrad att lämna förslag som påverkar hela skolväsendet eftersom ett sådant förslag bör utredas i särskild ordning. Av denna anledning föreslås den nya bestämmelsen endast påverka fritidshemmet genom att den läggs i 14 kap i skollagen. (Sammanfattning SOU 2022:61 s. 20)

Instruktionen för Skolinspektionen ändras

Utredningen föreslår en förordningsändring som innebär att instruktionen för Statens skolinspektion ändras så att den löpande tillsynen av fritidshem, utöver huvudmannanivån, även ska utövas på skolnivå.

Skolverket ska ta fram stödmaterial för ändamålsenlig lokalanvändning och systematiskt kvalitetsarbete

Enligt utredningens förslag ska Statens skolverk ges i uppdrag att ta fram stödmaterial som kan ge såväl stöd som inspiration i arbetet med att ge elever en god miljö i fritidshemmet. Materialet ska ge huvudmän och rektorer stöd i hur de kan skapa förutsättningar för ändamåls-enlig lokalanvändning, anpassad efter både den obligatoriska skolans och fritidshemmets uppdrag och behov. Stödmaterialen ska innehålla ett tillgänglighetsperspektiv, där både inom- och utomhusmiljön åskådliggörs.

Utredningen föreslår även att Skolverket ska ta fram stödmaterial för att stärka det systematiska kvalitetsarbetet i fritidshem. Arbetet bör även ta hänsyn till det uppdrag som skolmyndigheterna gemensamt fått under våren 2020 att utreda och lämna förslag på delmål och indikatorer för uppföljning och analys av skolhuvudmännens verksamhet och resultaten av denna verksamhet. Möjligheten att följa upp, analysera och utvärdera en ändamålsenlig användning av lokaler ska särskilt övervägas i det arbetet.

Ändring av förordningen om statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan

Inrättandet av statsbidraget, även benämnt förskolebidraget, har inneburit att de medel som tidigare betalades ut till fritidshemmet genom statsbidrag (2001:161) även kallat maxtaxa-plus-bidraget, inte längre kommer fritidshemmet till del. Utredningen föreslår därför att förordningen om kvalitetshöjande åtgärder i förskolan ska ändras så att fritidshemmet omfattas av det nya bidraget. (SOU 2022:61 Sammanfattning s. 21)

Elevhälsans roll i fritidshemmet bör utredas

Utredningen gör bedömningen att elevhälsans roll i fritidshemmet bör utredas i särskild ordning. Då det är samma elever i fritidshemmet som också finns i skolan är många av de frågor som rör elevernas lärande, utveckling och hälsa gemensamma för de båda verksamheterna. Det är problematiskt att fritidshemmet inte alltid ingår i skolans systematiska kvalitetsarbete och att kvaliteten i verksamheten inte alltid följs upp. Styrdokumenten och de ändringar som gäller elevhälsan och som träder i kraft i juli 2023 riskerar vara otydliga med avseende på om fritidshemmet inkluderas i elevhälsans arbete eller ej.

Kompetensförsörjning för ett attraktivt fritidshem

Kvalitet i all undervisning i skolväsendet är beroende av att den utifrån tillgängliga resurser leds av behöriga och legitimerade lärare. I fritidshemmet är kvaliteten även beroende av annan utbildad personal, till exempel fritidsledare och barnskötare. Utredningen ger förslag och gör bedömningar som är nödvändiga för att säkerställa kompetensförsörjningen utifrån utredningens analys.

Ändringar i skollagen avseende annan personal

Utredningen föreslår att det ska preciseras vad annan personal har för syfte i fritidshemmets undervisning. Det betyder att det i skollagen ska stadgas att annan personal kan medverka i undervisningen i förskolan och i fritidshemmet till att främja barns och elevers utveckling och lärande.

Roller och ansvar ska tydligare skrivas fram i läroplanens del 4 och del 1 och 2 bör ses över

Utredningen föreslår att Skolverket ska tydliggöra del 4 i grundskolans och motsvarande skolformers läroplaner så att det i likhet med förskolans läroplan tydligt framgår vad lärarens ansvar och arbetslagets gemensamma ansvar är. Sådana förtydliganden har tidigare gjorts i förskolans läroplan. (Sammanfattning SOU 2022:61 s. 22)

I nu gällande läroplan finns också vissa oklarheter om när läroplansskrivningar omfattar fritidshemmet eller inte. Även begreppet lärare används i läroplanens del 1 och 2 på sätt som riskerar att skapa oklarheter. Utredningens bedömning är att läroplanen för grundskolan, förskoleklassen samt fritidshemmet del 1 och 2 bör ses över. Detta gäller även för de motsvarande obligatoriska skolformerna. Det bör mer tydligt framgå att med lärare avses också lärare i fritidshem och med skola avses skola och fritidshem.

Utbildning på avancerad nivå ska ges och nationell forskarskola ska inrättas

Det råder brist på personal med kompetens att undervisa på grundlärarutbildningen med inriktning mot arbete i fritidshem. Möjligheterna till rekrytering av lärare och examinatorer behöver stärkas på lärosätena och vägen till forskarutbildningen behöver vara mer tillgänglig och självklar för grundlärare i fritidshem som är intresserade och lämpade. Utredningen föreslår därför att två eller fler lärosäten ska ges i uppdrag att planera och utveckla en utbildning på avancerad nivå för lärare i fritidshem. Utbildningen ska ges inom ramen för en magister- och masterexamen.

Utredningen föreslår också att en nationell forskarskola med relevans för fritidshemmets syfte ska inrättas. Medel föreslås tilldelas Vetenskapsrådet för utlysning.

Skolverket ska se över barn- och fritidsprogrammet för tydligare yrkesutgång

Utredningen föreslår att Skolverket ska se över barn- och fritidsprogrammet så att arbetet i fritidshem och öppen fritidsverksamhet blir en tydligare yrkesutgång för elever på programmet.

Översynen bör även inkludera relevant eftergymnasial utbildning. Utredningen menar att en tydligare yrkesutgång mot arbete på fritidshem eller öppen fritidsverksamhet kan göra att fler söker utbildningen och fler elever får möjlighet till arbetsförlagt lärande i dessa verksamheter (2022:61 Sammanfattning s. 23)

Uppföljning och utvärdering av reformen

Utredningens huvudförslag består i stora drag av införandet av avgiftsfritt allmänt fritidshem för 6–9-åringar, införandet av en stärkt informationsskyldighet. Därtill föreslås ändringar av skollagen och vissa förordningar som är tänkta att understödja reformens genomförande samt bidra till att kvaliteten i fritidshemmet bibehålls och utvecklas. Utredningen föreslår att Skolverket ska följa upp och utvärdera reformen som helhet, avseende till exempel konsekvenser av erbjudandet och hur verksamhetens förutsättningar och kvalitet påverkats.

Ikraftträdande

Utredningens förslag innebär ändringar i skollagen (2010:800) och vissa förordningar. De förslag som lämnas i betänkandet är viktiga för att fler barn och elever ska gynnas av de positiva effekter som fritidshemmet kan ha, oberoende av deras bakgrund och andra socio-ekonomiska faktorer. Utredning anser därför att lagändringarna vad gäller det allmänna fritidshemmet ska träda i kraft så snart som möjligt.

Ändringarna i skollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. Hemkommunernas informationsskyldighet ska dock träda i kraft den 1 januari 2025. Bestämmelserna ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2025. Förordningsändringen i skolförordningen (2011:185) ska träda i kraft den 1 juli 2025. Ändringen i förordning om instruktion för Statens skolinspektion (2011:556) den 1 januari 2024 och ändringarna i förordning om stats-bidrag för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan (2021:848) ska träda i kraft den 1 juli 2024.

Remissens förslag och grundskoleförvaltningens synpunkter

Förslag ”Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid”

6.5 Ett allmänt fritidshem bör införas

Utredningens förslag: Alla elever ska till och med vårterminen det år de fyller nio år erbjudas utbildning i fritidshem under minst 490 timmar om året. Elever ska från och med höstterminen det år de fyller nio år till och med vårterminen det år de fyller 10 år erbjudas utbildning i fritidshem under minst 295 timmar om året.

Avgiften får bara avse den del av utbildningen som överstiger 490 eller 295 timmar om året beroende på ålder. Allmänt fritidshem erbjuds under läsåret inklusive lov och studiedagar. Regeringen ska få utfärda föreskrifter om fördelning av tiden.

En elev som omfattas av det allmänna fritidshemmet ska erbjudas utbildning i fritidshem, utöver den minsta garanterade tiden, i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas

förvärvsarbete eller studier eller om eleven har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

Från höstterminen det år eleven fyller 10 år ska utbildning i fritidshem erbjudas i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om eleven har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

Fritidshemmet ska även i fortsättningen vara obligatoriskt för kommunen att anordna, men frivilligt för eleven att delta i.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen anser att fritidshemmet är en betydelsefull del av elevers lärande och omsorg och att det är viktigt att fritidshemmet ska vara tillgängligt för så många elever som möjligt. Utredningens förslag om att göra fritidshemmet mer tillgängligt för fler elever anser grundskoleförvaltningen vara bra för eleverna, men utifrån de förutsättningar som finns idag med lokaler och brist på personal skulle dock en markant utökning av elever på fritidshemmet innebära mycket stora utmaningar. Nedan finns en översikt över den teoretiskt uppskattade kostnaden för ett utökat fritidshem där samtliga barn idag som inte går på fritids skulle få plats i fritidshemmet. En särskild redovisning görs för elever i årskurserna F-4 som remissens förslag riktar in sig på gällande ett allmänt fritidshem. Ersättning/kostnad är exklusive moms men inklusive lokalkostnader. Det är dock viktigt att notera att en utökning av antalet elever i fritidshemmet kommer att innebära ett ökat behov av mer lokalutrymme och med det de merkostnader det innebär. Kostnaden kommer dock med största sannolikhet att vara lägre då dessa är beräknade på att samma antal elever som går i den obligatoriska delen av skolan också skulle gå på fritidshemmet. Detta skulle fallet inte vara utifrån utredningens förslag då den inte föreslår ett obligatoriskt fritidshem.

Årskurs	Antal elever ej i fritidshem	Kommunal	Enskild	Kommunal	Enskild	Summa kostnad
F	680	578	102	21 029 952	3 947 604	24 977 556
1	631	536	95	19 514 558	3 663 144	23 177 703
2	666	566	100	20 596 982	3 866 330	24 463 312
3	880	748	132	27 215 232	5 108 664	32 323 896
4	1 610	1 369	242	41 336 911	7 809 869	49 146 780
5	2 597	2 207	390	66 678 235	12 597 657	79 275 892
6	3 094	2 630	464	79 438 759	15 008 530	94 447 289
		8 634	1 524	275 810 630	52 001 798	327 812 428

Summa F-4	154 089 246
-----------	-------------

Vidare tillkommer frågan om hur ökade föräldraavgifter ska hanteras och hur ekonomin kommer att påverkas av att samtliga elever erbjuds 490 timmar avgiftsfritt fritidshem i årskurs F-6 och 295 timmar i årskurs 4. I budget för 2023 uppgick grundskoleförvaltningens intäkter för föräldraavgifter för fritidshem till 104 Mkr samt statsbidrag för maxtaxa till 29,9 Mkr.

Det går också att fundera på antalet tänkta timmar. Det kan exempelvis vara så att det finns ett

större behov av fritidshem på loven och att då en större andel av timmarna ska förläggas dit i jämförelse med resterande del av skollåret.

6.6 Levnadsvillkor som ytterligare grund för utökat behov av fritidshem

Utredningens förslag: Fritidshem ska även i andra fall erbjudas till elever om de på grund av sina levnadsvillkor, fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av sådan utbildning.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positiv till detta förslag. I mars 2021 beslutade grundskoleförvaltningen om en ny riktlinje för bedömning av elevs rätt till fritidshemsplats under vissa förutsättningar. Denna började att gälla från och med höstterminen 2021 och nedan redovisas antalet beviljade dispenser uppdelade på utbildningsområde som fram till och med 7 mars 2023 finns registrerade i Extens.

Utbildningsområde	Beviljas som särskilt stöd i sin utveckling p.g.a. fysiska, psykiska eller andra skäl. (SBO-A)	Beviljas som stöd p.g.a. hemsituationen i övrigt [...] (SBO-B)	Språkliga skäl (SBO-C)	
A	44	26	31	101
B	25	18	39	82
C	14	11	28	53
D	8	20	12	40
E	4	3	2	9
Totalt	95	78	112	285

Utifrån de möjligheter som funnits i arbetet med denna remiss kan det konstateras att det är väldigt få inkomna ansökningar om dispenser som inte blir beviljade av skolorna. Det skiljer sig dock väldigt mycket från utbildningsområde till utbildningsområde. Mer än en tredjedel av samtliga dispenser som beviljas ges i utbildningsområde A medan andelen beviljade dispenser i utbildningsområde E motsvarar 3 % av antalet beviljade dispenser. Grundskoleförvaltningen har idag inget enkelt system för att få en översikt av antalet avslagna dispenser, utan detta måste gås igenom för varje enskilt ärende. Detta är ett område grundskoleförvaltningen kan utveckla. Fördelningen bedöms vara relativt ojämlig, men det går inte att göra mer omfattande konstateranden utan att utreda frågan djupare.

6.7 Erbjudandet av fritidshem bör ske som en följd av vårdnadshavares önskemål

Utredningens förslag: Nuvarande bestämmelse om att hemkommunen ska erbjuda fritidshem vid behov ändras. I skollagen införs i stället att hemkommunen ansvarar för att utbildning i fritidshem kommer till stånd för alla elever för vilka kommunen ska erbjuda fritidshem och vars vårdnadshavare önskar det.

Hemkommunen får fullgöra sina skyldigheter genom att erbjuda eleven motsvarande utbildning i fritidshem med enskild huvudman. Hemkommunen ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever som går i en skola med enskild huvudman i de fall huvudmannen inte erbjuder sådan utbildning.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen har samma synpunkter på detta förslag som i förslag ”6.5 Ett allmänt fritidshem bör införas”, det vill säga att i grunden är grundskoleförvaltningen till detta, men att utifrån de rådande förutsättningarna hade det medfört stora utmaningar att genomföra. Grundskoleförvaltningen anser även att barnperspektivet i enlighet med barnkonventionen måste vara en viktig del i denna fråga och att det inte enbart handlar om vårdnadshavarens önskemål utan även barnets önskemål och åsikter måste beaktas.

7.2 En utökad informationsskyldighet för kommunerna i syfte att öka deltagandet i fritidshem

Utredningens förslag: Hemkommunen ska genom en utökad informationsskyldighet ta kontakt med vårdnadshavare till elever som ska erbjudas allmänt fritidshem och vars barn inte har en placering i fritidshem och informera om fritidshemmets syfte och rätten till fritidshem.

Den första kontakten ska tas inför höstterminen det år eleven fyller sex år. Kontakt ska sedan tas inför varje höst och vårtermin om eleven inte går i fritidshemmet. Den sista kontakten ska tas inför vårterminen det år då eleven fyller 10 år.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Med förbehåll för samma synpunkter gällande de tidigare förslagen ställer sig grundskoleförvaltningen positiv till detta, med tillägget att informationsskyldigheten givetvis även måste riktas till eleverna vilket saknas i SOU:n.

7.3 Skolskjuts till och från fritidshemmet

Utredningens bedömning: Det bör utredas i särskild ordning om skolskjuts bör erbjudas även till och från fritidshemmet.

Grundskoleförvaltningen har inga invändningar mot att denna fråga utreds i särskild ordning. Bedömningen är att det idag inte finns ett allmänt behov av skolskjuts till och från fritidshemmet i grundskoleförvaltningens fritidshem.

7.5 Förslag som syftar till ökad kunskap om fritidshem och öppen fritidsverksamhet för 10–12-åringar

Utredningens förslag: Statens skolinspektion ska ges i uppdrag att genomföra två tematiska kvalitetsgranskningar av fritidshem för 10-12-åringar och öppen fritidsverksamhet för 10–12-åringar som får erbjudas i stället för fritidshem.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positiv till detta förslag.

7.6 10 – 12-åringar bör inom relevanta delar ses som en del av ungdomspolitiken

Utredningens bedömning: Ungdomspolitiken bör ses över så att 10–12 åringar omfattas av kartläggningar och insatser inom relevanta delar av området.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positiv till detta förslag.

7.7 Fritidshem för elever i åldern 10–12 år och öppen fritidsverksamhet enligt skollagen bör utredas i särskild ordning

Utredningens bedömning: Fritidshem och öppen fritidsverksamhet för 10–12-åringar bör utredas i särskild ordning. Utredningen bör omfatta vilka behov och preferenser som åldersgruppen har och vilka behov det är som ska mötas.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positiv till detta förslag.

8.4 Förslag om ändamålsenliga lokaler

Utredningens förslag: Huvudmannen ska även i fortsättningen se till att elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att eleverna även i övrigt erbjuds en god miljö. Det ska läggas till i skollagen att huvudmannen också ska se till att fritidshemmet har ändamålsenliga lokaler.

I skollagen ska införas ett bemyndigande om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får utfärda föreskrifter om lokalernas ändamålsenlighet.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positiv till detta förslag.

8.5 Förslag om ändring i Statens skolinspektions instruktion

Utredningens förslag: Den löpande tillsynen över förskola och annan pedagogisk verksamhet ska i huvudsak utövas på huvudmannanivå. Den löpande tillsynen över övrig barn och ungdomsutbildning samt vuxenutbildning ska utövas på huvudmannanivå och skolnivå.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positiv till detta förslag.

8.6 Förslag om stöd för en ändamålsenlig lokalanvändning

Utredningens förslag: Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram ett stödmaterial som kan ge såväl stöd som inspiration i arbetet med att ge elever en god miljö.

Stödmaterialen ska visa hur huvudmän och rektorer kan ge förutsättningar för en ändamålsenlig lokalanvändning anpassad efter både den obligatoriska skolans och fritidshemmets uppdrag och behov.

Stödmaterialen ska vidare ha ett tillgänglighetsperspektiv och innehålla exempel på ändamålsenlig användning av lokaler och miljöer såväl inom som utomhus.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positivt till att ett stödmaterial för ändamålsenlig lokalanvändning föreslås tas fram. Grundskoleförvaltningen arbetar sedan flera år aktivt med att skapa nya ändamålsenliga lokaler för både den obligatoriska verksamheten samt för fritidshemsverksamhet, och arbetar även med att anpassningar av befintliga miljöer för ökad ändamålsenlighet. I nuläget finns en variation av lokaler anpassade för fritidshemsverksamhet där det finns skolor som har utrymmen där det enbart bedrivs fritidshemsverksamhet, och där det finns skolor där fritidsverksamhet bedrivs i klassrum där även grundskoleverksamheten bedrivs.

Nya grundskolelokaler byggs utifrån beräkningar kring det behov och nyttjande av fritidshem som finns idag. Bedömningen är att förslaget kan innebära ett ökat behov av lokaler som är vigda åt fritidshem. Vidare behöver även kapacitet i exempelvis gymnastiksal, utemiljö, och övriga utrymmen som nyttjas av fritidshemsverksamheten beaktas. Detta riskerar att få påverkan på lokalernas kapacitet för grundskoleplatser, vilket i förlängningen riskerar att påverka möjlighet att erbjuda grundskoleplats inom nära avstånd från hemmet.

Viktigt att tillägga är också att det krävs en medvetenhet kring att olika typer av lokalanpassningar både är tidskrävande och kostnadsdrivande. En eventuell anpassning av lokaler för fritidshemsverksamhet kommer därmed behöva ske på lång sikt. Även kostnadsproblematiken kopplad till både nödvändiga lokalanpassningar samt ökade driftskostnader kopplat till ett ökat nyttjande behöver beaktas.

8.7 Förslag om stöd för att stärka det systematiska kvalitetsarbetet

Utredningens förslag: Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram stödmaterial om systematiskt kvalitetsarbete i fritidshemmet. Detta arbete bör ta hänsyn till det uppdrag som skolmyndigheterna gemensamt fått under våren 2020 att utreda och lämna förslag på delmål och indikatorer för uppföljning och analys av skolhuvudmännens verksamhet och resultaten av denna verksamhet.

I ett fortsatt arbete med delmål och indikatorer ska möjligheten att följa upp, utvärdera och analysera en ändamålsenlig användning av lokaler särskilt övervägas.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positiv till detta förslag.

8.8 Förslag om ändring av förordningen om kvalitetshöjande åtgärder i förskolan och fritidshemmet

Utredningens förslag: Förordningen om kvalitetshöjande åtgärder i förskolan ändras så att även fritidshemmet omfattas.

Statsbidrag lämnas till kommuner för insatser som syftar till kvalitetshöjande åtgärder i förskolan och fritidshemmet. Bidraget får i fritidshemmet användas för

1. att bibehålla eller rekrytera personal i fritidshemmet,
2. kompetensutveckling för lärare i fritidshem och annan personal som arbetar i elevgrupper i fritidshemmet, och
3. bibehålla och utveckla en god miljö samt en ändamålsenlig användning av lokaler i fritidshemmet.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen instämmer med att de tre punkterna i förslaget är mycket viktiga för fritidshemmet men att generella statsbidrag är att föredra framför riktade. Detta då de lättare kan användas utifrån de utvecklingsområden som framkommer i det systematiska kvalitetsarbetet.

8.9 Elevhälsans roll i fritidshemmet bör utredas

Utredningens bedömning: Elevhälsans roll i fritidshemmet bör utredas i särskild ordning.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positivt till detta.

9.5 Ändringar i skollagen avseende annan personal

Utredningens förslag: Det ska i skollagen preciseras vad annan personal har för syfte i förskolans och fritidshemmets undervisning. Annan personal kan i undervisningen i förskolan och fritidshemmet medverka till att främja barns och elevers utveckling och lärande

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positivt till detta givet att det ska förtydliga betydelsen av utbildad personal i fritidshemmet.

9.6.1 Fritidshemmets läroplan, del 4, bör ses över

Utredningens förslag: Skolverket ska ges i uppdrag att göra en översyn av del 4 i läroplanen för

grundskolan, förskoleklassen samt fritidshemmet så att lärarens särskilda ansvar och arbetslagets gemensamma ansvar framgår. Översynen ska även göras av specialskolans och sameskolans respektive läroplaner.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positivt till detta.

9.6.2 Läroplanens del 1 och 2 bör ses över

Utredningens bedömning: Skolverket bör ges i uppdrag att se över läroplanen för grundskolan, förskoleklassen samt fritidshemmet del 1 och 2 så att det mer tydligt framgår att med lärare avses också lärare i fritidshem och med skola avses skola och fritidshem. Översynen bör även göras i fråga om specialskolans och sameskolans läroplaner.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positivt till detta.

9.7 Utbildning på avancerad nivå

Utredningens förslag: Två eller flera lärosäten ska ges i uppdrag att planera och utveckla en utbildning på avancerad nivå för lärare i fritidshem. Utbildningen ska ges inom ramen för magister eller masterexamen enligt examensordningen.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positivt till detta.

9.8 Forskarskola

Utredningens förslag: En nationell forskarskola med relevans för fritidshemmets syfte ska inrättas.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positivt till detta.

9.9 Översyn av barn och fritidsprogrammet – en tydligare yrkesutgång

Utredningens förslag: Skolverket ska ges i uppdrag att se över barn och fritidsprogrammet så att arbete i fritidshem och öppen fritidsverksamhet blir en tydligare yrkesutgång för elever på programmet.

Översynen ska även inkludera motsvarande relevant eftergymnasial utbildning.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen ställer sig positivt till detta.

10. Utredningens förslag: Reformen om ett avgiftsfritt allmänt fritidshem ska följas upp och utvärderas och Statens skolverk ska bli ansvarig myndighet.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen har inga synpunkter på detta.

11. Ikraftträdande

Utredningens förslag: Ändringarna i skollagen ska träda i kraft den 1 juli 2025.

Hemkommunernas informationsskyldighet ska dock träda i kraft den 1 januari 2025.

Bestämmelserna ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2025.

Ändringarna i skolförordningen (2011:185) ska träda i kraft den 1 juli 2025. Ändringarna i förordningen (2011:556) med instruktion för Statens skolinspektion ska träda i kraft den 1 januari 2024.

Ändringarna i förordning (2021:848) om kvalitetshöjande åtgärder i förskolan ska träda i kraft den 1 januari 2024 och bidrag från förordningen lämnas från den 1 juli 2024.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Grundskoleförvaltningen anser att det är svårt att tillgodose de organisatoriska förutsättningarna gällande lokaler och personal om ikraftträdandet ska gälla från och med läsåret 2025/2026.

Barnkonsekvensanalys

I internkontrollplanen för 2023 beslutade grundskolenämnden att en barnkonsekvensanalys skulle genomföras på ett strategiskt ärende för beslut i enlighet med barnombudsmannens metodik. Denna metodik består av 7 steg:

- 1) Beskrivning av ärendet
- 2) Lyssna till barnet
- 3) Inhämta kunskap
- 4) Låt barnkonventionen vägleda
- 5) Ta fram handlingsalternativ och analysera konsekvenser
- 6) Bedöm barnets bästa och fatta beslut
- 7) Återkoppla

Detta ärende valdes ut av utvecklingsavdelningen i samråd med avdelningen för kvalitet och myndighet under ledning av den avdelningsövergripande gruppen för internkontroll. Två skolor valdes ut och intervjuer genomfördes med elever (som går och inte går på fritids), personal och skolläda om de förslag som lyftes upp i utredningen. Internkontrollärendet kommer att presenteras för grundskolenämnden i slutet av läsåret, men nedan följer en sammanfattning av

det som framkom av analysen.

Svar från skola 1 (högindex)

Barn

I grunden är förslaget positivt, inte minst gällande större möjlighet till lek och att kompisarna finns kvar på fritidshemmet. Det finns en risk att det blir oroligt att det blir stökigt med fler barn och att det inte finns tillräckligt med material och personal. De äldre barnen menade att de antagligen skulle säga nej om de erbjöds mer fritids på grund av andra aktiviteter som finns i området som allaktivitetshuset. Barnen funderade även på utmaningar för personalen som skulle få mer att göra ”för samma lön”. Många av de tillfrågade barnen ansåg att kostnaden var viktig att ta hänsyn till. Att det var viktigt att det fanns en rättvisa gällande tillgång till fritids och hur mycket det kostar. En del barn uttryckte att det fanns en problematik med trångboddhet för en del hemma. Fritids blir då en plats för att kunna vila. Inte minst för de äldre eleverna. Det finns dock en problematik att få vila på fritids ibland om det är trångt om utrymmen.

Personal

Personalen lyfter upp fritidshemmets möjligheter för att barnen ska lära sig om respekt, samarbeta och regler. Elever som inte går på fritids känner att de missar lekar och kompisrelationer. Yngre elever får vara med och påverka genom att skriva på en tavla och om elevgrupperna blir större riskerar det medföra mindre möjligheter till detta. Det finns redan idag önskan om en bättre utemiljö och kraven för detta skulle öka i omfattning om elevgrupperna utökades. Problematiskt med fler elever då det finns väldigt lite plats i dagsläget. Personalen har också utmaningar att täcka upp frånvaro. Det är också svårt att inte strukturera upp det för mycket med fler barn. Stora barngrupper medför stora utmaningar gällande att få fler personal med behörighet.

Skolledning

Det finns inte lokaler för att kunna utöka fritidshemsverksamheten då personal eller lokaler inte hade räckt till. Viktigt med utbildad personal i fritidshemsverksamheten. Skolledningen anser att utemiljön är väldigt bra och att det är en bra fritidshemsverksamhet med bra aktiviteter. Viktigt med den sociala träningen och skolledningen anser att det går att ”se vem som har gått på fritids i de högre årskurserna”. När det gäller dispenser idag ges de oftast utifrån språkliga skäl till dispens. Skolledningen vill framföra att 10 nya elever på fritidshemmet motsvarar ett behov av att en ny personal behöver anställas.

Svar från skola 2 (lågindex)

Barn

Barnen ansåg att det ibland fanns bra möjlighet till vila på fritidshemmet men att det var svårare för de yngre som hade sämre möjligheter att vila med större rum. De äldre eleverna upplever sig som delaktiga i fritidshemsverksamheten. Yngre elever önskar få bestämma själva om när de ska vara på fritids och inte gå på fritids. Barnen önskar sig även här en bättre utemiljö. När det gäller tillgång till personal uttryckte barnen att det fanns tillräckligt med personal.

Personal

Skolan kontaktar hemmet för att uppmuntra till högre deltagande för lärande och social samvaro. Får konsekvenser idag för enskilda barn som förlorar sin plats om föräldern till exempel blir arbetslös och därför hade det varit positivt att göra det lättare med plats på fritidshemmet. Kostnaden för att vara få dagar på fritidshemmet är för hög. Personalen upplever sig ha en stor andel utbildad och de som inte var utbildade var väldigt lämpliga. Det anses inte vara några problem att utöka med obehörig personal så länge det finns en grund med behörig personal. Grupperna delas upp i början av varje läsår för att få struktur och denna uppdelning minskar i omfattning under skolåret. Det finns en viss problematik med hög ljudnivå i stora rum och även här önskar personalen en bättre utemiljö.

Skolledning

Det finns inga problem enligt personalen att utöka verksamheten och det hade fått stora positiva effekter. Personalen bedöms vara olika positiv till en utökning. I skolans upptagningsområde finns det en trångboddhet på grund av många hushåll med delad vårdnad. När det gäller personalen innebär en grund med många behöriga att det skulle samtidigt vara möjligt att ha fler obehöriga.

Artiklar och konsekvenser rörande 6.5 Ett allmänt fritidshem bör införas

Artiklar som berörs:

- **Art. 2 Icke-diskriminering**
- **Art. 5 Föräldrarnas ledning**
- **Art. 6 Rätt till liv och utveckling**
- **Art. 12 Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd**
- **Art. 13 Yttrande- och informationsfrihet**
- **Art. 16 Rätt till privat- och familjeliv**
- **Art. 18 Uppfostran och utveckling**
- **Art. 19 Skydd mot övergrepp**
- **Art. 23 Barn med funktionsnedsättning**
- **Art. 28 Rätt till utbildning**
- **Art. 31 Vila och fritid**

Det finns en inbyggd ojämlikhet i systemet idag vilket inte minst fördelningen av dispenser och andelen elever på fritidshemmen visar. Fritidshemmet är en läroplansstyrd verksamhet som inte alla tar del av i dagsläget. Idag är det barn till bland annat föräldralediga, arbetslösa och långtidssjukskrivna som inte får plats, men som kanske behöver det mest. När det gäller fokus på barn i åldern 6–9 år bedöms det vara en relevant åldersgrupp och en större tillgång skulle stärka barnens rättigheter. Det skulle kunna medföra en viss negativ påverkan för de barn som idag går på fritidshemmet då trycket på verksamheten skulle öka. Frågan är dock om det går att komma runt de organisatoriska svårigheterna i form av ändamålsenliga lokaler, tillgång till personal och andra resurser. Bedömningen är att så inte är fallet idag och att det i så fall behövs göras omfattande riktade insatser.

När det gäller önskemål om plats bedöms det vara bättre om plats erbjuds till alla i stället för beroende på exempelvis levnadssituation eller kunskaper i det svenska språket. Detta skulle medföra att det för det enskilda barnet skulle kunna upplevas som mindre integritetskränkande. Dessutom försvinner då behovet av att ta väga och bedöma olika typer av levnadssituationer. Det enskilda barnet ges även möjlighet att möta vuxna förebilder utanför hemmet och fritidshemmet kan även ge en stärkt känsla av trygghet. Till detta kommer de positiva effekterna av att finna ett sammanhang i elevgruppen och med det kunna skapa goda kompisrelationer.

Det var tydligt att konsekvenserna av förslagen såg olika ut beroende på de enskilda skolornas förutsättningar. Detta gäller inte minst de elever som har störst behov av fritidshem idag, där det redan idag exempelvis finns utmaningar gällande extra anpassningar och möjlighet till vila.

Artiklar och konsekvenser rörande 6.6 Levnadsvillkor som ytterligare grund för utökat behov av fritidshem

Artiklar som berörs:

- **Art. 2 Icke-diskriminering**
- **Art. 5 Föräldrarnas ledning**
- **Art. 6 Rätt till liv och utveckling**
- **Art. 12 Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd**
- **Art. 13 Yttrande- och informationsfrihet**
- **Art. 16 Rätt till privat- och familjeliv**
- **Art. 18 Uppfostran och utveckling**
- **Art. 19 Skydd mot övergrepp**
- **Art. 23 Barn med funktionsnedsättning**
- **Art. 28 Rätt till utbildning**
- **Art. 31 Vila och fritid**

I likhet med synpunkterna för förslag 6.5 finns det fördelar med att underlätta bedömningsgrunderna för behov av fritidshem. Genom att göra en samlad bedömning där exempelvis barnets behov av utökat plats i fritidshem utreds generellt minskar risken för att det enskilda barnet skulle kunna uppleva processen som mindre integritetskränkande.

Artiklar och konsekvenser rörande 6.7 erbjudande av fritidshem, en följd av vårdnadshavares önskemål

Artiklar som berörs:

- **Art. 2 Icke-diskriminering**
- **Art. 5 Föräldrarnas ledning**
- **Art. 12 Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd**
- **Art. 13 Yttrande- och informationsfrihet**
- **Art. 16 Rätt till privat- och familjeliv**

Inom detta område har utredningen missat artikel 12 och 13 gällande barnets rätt att uttrycka sin vilja och vara delaktig i frågor som rör. Det är viktigt att även barnets önskemål är en del av

detta och det borde framgå tydligare.

Artiklar och konsekvenser rörande 7.2 En utökad informationsskyldighet för kommunerna i syfte att öka deltagandet i fritidshem

Artiklar som berörs:

- **Art. 13 Yttrande- och informationsfrihet**

Även i detta förslag har utredningen missat barnets perspektiv. Informationsskyldigheten måste också omfatta barnet.

Artiklar och konsekvenser rörande 7.3 Skolskjuts till och från fritidshemmet

Artiklar som berörs:

- **Art. 2 Icke-diskriminering**
- **Art. 23 Barn med funktionsnedsättning**
- **Art. 28 Rätt till utbildning**

Detta är positivt för de barn som är i behov av att få det. Inte minst skolskjuts under loven är utmanande att få och genom att utöka möjligheterna för detta skulle det inte minst stärka möjligheterna för elever med funktionsnedsättningar som är placerade på andra skolor. Utmaningen inom detta ligger i vad det kostar och hur tillgången på skolskjuts ser ut under de tider det finns behov av den.

Artiklar och konsekvenser rörande 7.5 Förslag som syftar till ökad kunskap om fritidshem och öppen fritidsverksamhet för 10–12-åringar

Artiklar som berörs:

- **Art. 12 Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd**

Detta är positivt och behövs för att bättre kunna tillmötesgå behoven för barn i 10–12 – årsåldern.

Artiklar och konsekvenser rörande 7.6 10 – 12-åringar bör inom relevanta delar ses som en del av ungdomspolitiken

Artiklar som berörs:

- **Art. 12 Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd**

Detta är viktigt och bör införas så snart som möjligt.

Artiklar och konsekvenser rörande 8.4 Förslag om ändamålsenliga lokaler

Artiklar som berörs:

- **Art. 2 Icke-diskriminering**
- **Art. 6 Rätt till liv och utveckling**
- **Art. 23 Barn med funktionsnedsättning**
- **Art. 28 Rätt till utbildning**
- **Art. 31 Vila och fritid**

Det är positivt att det tas fram ett förslag och förtydligas om vad ändamålsenliga lokaler innebär. I dagsläget finns det stora utmaningar med äldre befintliga lokaler där utrymmen delas medan det för nya lokaler finns en plan för hur de ska utformas utifrån rådande förutsättningar. Utöver ordinarie lektioner och fritidshem finns det även många andra typer av verksamheter i skolorna som exempelvis modersmålsundervisning, kulturskola och liknande. Skillnaden är inte minst stor mellan F-6- och F-9-skolor, men även mellan skolor av liknande storlek. När det gäller tillgång till aktiviteter i skolornas gymnastiksalar finns det svårigheter att använda dessa under loven då föreningar hyr in sig i hallarna under dagtid.

Artiklar och konsekvenser rörande 8.6 Förslag om stöd för en ändamålsenlig lokalanvändning

Artiklar som berörs:

- **Art. 2 Icke-diskriminering**
- **Art. 6 Rätt till liv och utveckling**
- **Art. 23 Barn med funktionsnedsättning**
- **Art. 28 Rätt till utbildning**
- **Art. 31 Vila och fritid**

Även detta vara positivt i enlighet med förslag 8.4 då det är av stor vikt att satsa på ändamålsenliga lokaler för fritidshemmet.

Artiklar och konsekvenser rörande 8.9 Elevhälsans roll i fritidshemmet bör utredas

Artiklar som berörs:

- **Art. 6 Rätt till liv och utveckling**
- **Art. 18 Uppfostran och utveckling**
- **Art. 19 Skydd mot övergrepp**
- **Art. 23 Barn med funktionsnedsättning**
- **Art. 28 Rätt till utbildning**
- **Art. 31 Vila och fritid**

Det är av stor vikt att elevhälsan i praktisk mening är en aktiv del av fritidshemmet. Detta gäller inte minst det hälsofrämjande och förebyggande arbetet och det är positivt om rollen förtydligas.

Slutsats utifrån barnkonsekvensanalysen

Utredningens förslag om ett allmänt fritidshem är till stora delar positivt för barnets bästa men det finns faktorer som det behövs tas hänsyn till i form av att barngrupperna kommer att bli större. Detta kommer i dagsläget ställa så pass stora organisatoriska krav i form av ännu större behov av utbildad personal och tillgång till lokaler att grundskoleförvaltningen inte idag har de resurser som krävs för att kunna tillmötesgå detta. Däremot hade grundskoleförvaltningen kunnat utreda hur hanteringen av dispenser ser ut idag och hur hanteringen eventuellt hade kunnat bli mer jämlik mellan de olika utbildningsområdena.

Ansvariga

[Här kommer namnet på de chefer som i systemet har godkänt ärendet inför nämnd att hämtas in automatiskt. Du behöver bara skriva något under denna rubrik om du INTE kommer att få ärendet godkänt digitalt.]